

Duplo R. Experiencia de dinamización lingüística para a poboación xuvenil viguesa

*Duplo R. A language promotion experience among the young
people of Vigo*

Duplo R. Experiència de dinamització lingüística
per a la població juvenil de Vigo

Marta SOUTO GONZÁLEZ

Concellaría de Normalización Lingüística

RESUMO

Duplo R é un programa de dinamización lingüística do Servizo de Normalización Lingüística do Concello de Vigo dirixido á mocidade co obxectivo de promover entre mozos e mozas o uso do galego. A maioría das mozas e mozos de Vigo valoran o galego como positivo e sábene falar mais non o empregan. Duplo R baséase na aglutinación de dúas propostas musicais ben distintas: regueifa e rap, co obxecto de vincular a tradición e a modernidade e ter unha concepción diferente da lingua galega. O galego apréndese e emprégase xogando e pasándoo ben. Conséguese, deste xeito, o obxectivo de fomentar o emprego do galego entre a poboación xuvenil de Vigo.

PALABRAS CLAVE: galego, mocidade, dinamización lingüística, música.

ABSTRACT

Duplo R is a language promotion programme of Vigo City Council's Linguistic Normalisation Service and its aim is to promote the use of the Galician language among young people. Although most young people in Vigo have a positive attitude towards Galician and know how to speak it, they do not generally use it. Duplo R bases its action on the combination of two clearly distinct forms of music – *regueifa* and rap – in order link tradition to modernity and establish a different conception of the Galician language. In this way, young people of Vigo learn and use Galician while playing and enjoying themselves. This leads to the achievement of the programme's goal of fostering the use of Galician among them.

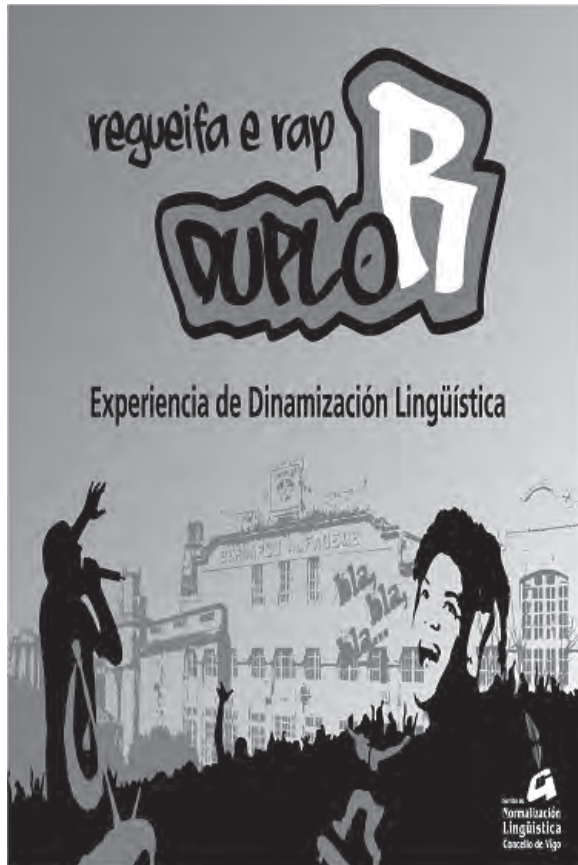
KEY WORDS: Galician language, youth, language promotion, music.

RESUM

Duplo R és un programa de dinamització lingüística del Servei de Normalització Lingüística del Consell de Vigo adreçat als joves per tal de promoure entre ells l'ús del gallec. Tot i que la major part de la joventut de Vigo valora el gallec com a positiu i el sap, normalment no l'usa.

Duplo R es basa en l'aglutinació de dues propostes musicals ben diferents: *regueifa* i *rap* per tal d'aconseguir vincular la tradició amb la modernitat i tenir una concepció del gallec diferent. El gallec s'aprèn i s'utilitza jugant i passant-s'ho bé. S'assoleix, d'aquesta manera, l'objectiu de fomentar la utilització del gallec entre la població juvenil de Vigo.

PARAULES CLAU: gallec, joventut, dinamització lingüística, música.

1. CONTEXTUALIZACIÓN

Comenzamos esta comunicación sobre o programa *Duplo R* contextualizando o marco no que nace esta actuación dinamizadora dirixida á xente moza viguesa desde o Servizo de Normalización Lingüística do Concello de Vigo (SNL).

Creemos necesaria unha mínima información sobre o marco sociolingüístico, especialmente a situación do galego entre a mocidade e as súas opinións ao respecto. Son datos de 2008, tirados de distintos estudos e enquisas, principalmente das do Instituto Galego de Estatística do 2008.

O 58,8% da poboación galega di falar sempre en galego e só un 3% di non saber-entender a lingua propia de Galicia. Galicia está perdendo falantes da lingua propia a ritmos preocupantes, e pouco favorecedora é a asociación xente nova e urbana: castelán, xente maior: galego.

Vigo, xunto con Ferrol, son as dúas cidades que presentan os peores datos para o galego. Un 80,8% utiliza só ou máis galego (fronte á media do 67,5% das cidades galegas) e un 19,2% só galego ou máis galego (fronte ao 32,5%). Con todo, máis do 75% di poder utilizalo sen problemas. Só o 3,96% das familias din utilizar sempre o galego (fronte, por ex., ao 13,59% de Ourense). Hai un notable aumento do coñecemento do galego (vía ensino) pero non se traduce nun aumento correlativo do uso.

Respecto da opinión da xente moza verbo do galego a maioría di que se debe aprender galego, é positivo pero non se acepta o compromiso de usalo. Non hai hostilidade contra a lingua propia, e mesmo se lles demandan máis actuacións e compromiso ás autoridades para fomentar o coñecemento, o uso... pero non ven a utilidade de falar galego (si para traballar na administración ou na universidade).

Podemos resumir dicindo que a xente moza coñece a lingua, saben utilizala potencialmente, len en galego, teñen capacidade para utilizala pero *non é a súa lingua cotiá de relación*, sobre todo nos eidos urbanos, e claramente en Vigo.

O SNL realizou no ano 2002 un estudo sociolingüístico, e nos dous anos seguintes comeza a elaborar o *Plan de dinamización lingüística do Concello de Vigo* (PDL), que foi aprobado no ano 2007 polo Consello Social da Lingua. Articulado en 7 sectores estratéxicos (administración local, ensino e mocidade, medios de comunicación, asociativo, inmigración, crenzas relixiosas e socioeconómico) o PDL ten como obxectivo último «facer normal o uso do galego en calquera ámbito da sociedade viguesa», para o cal, entre outras moitas directrices cómpre «tecer redes de información e cooperación cara a actuacións conxuntas na dinamización lingüística, posibilitando así a xeración de dinámicas globais e interconectadas na mellora da situación da lingua galega na cidade».

Conscientes da importancia do sector infantil e xuvenil, o SNL, xunto con outras áreas do Concello, como Deportes, Cultura e Mocidade, elaboramos programas de dinamización partindo dunha premisa: aprender xogando, gozando e xogar aprendendo. Neste cometido contamos tamén coa complicidade dos equipos de normalización e dinamización dos centros de ensino, asociacións xuvenís, e de tempo libre e lecer.

O PDL analiza a situación do galego nestes sectores (infantil, xuvenil, lecer e ensino) e presenta distintas propostas dirixidas a acadar os obxectivos marcados:

—Acadar o uso normalizado do galego nas iniciativas que desenvolven os centros de ensino de Vigo.

—Promover unha mellor actitude das familias para que cumpran un papel máis activo na promoción do galego.

—Implicar os xestores e programadores da oferta lúdica xuvenil na promoción social do galego.

— Fomentar o uso do galego entre os colectivos xuvenís da cidade.

Cara a conseguirmos estes obxectivos articulamos proxectos que vinculan o galego ás actividades ofertadas desde e para a mocidade, creando espazos alternativos de lecer nos que se fomente o uso da lingua galega como lingua de relación entre eles. Un norte que perseguimos é afastar, na medida do posible, o galego do ensino e levalo alí onde eles e elas se desenvolven a cotío: cines, centros comerciais, espazos públicos abertos, discotecas... e da man de actividades que lles *molan*... porque en galego nos divertimos.

2. DUPLO R

É un dos programas que maior encaixe ten nesta oferta. *Duplo R* xorde de unir a regueifa e o rap, tradición e modernidade, galego e castelán/inglés, rural e urbano.

A cultura hip-hop é un referente entre a mocidade viguesa mentres a regueifa é un mundo alleo, descoñecido. Para lograr a atención desta franxa de idade na regueifa e na nosa lingua é necesario facelo desde o que eles valoran e aprecian. Preténdese que vexan o galego como unha lingua da modernidade e que vai cos novos tempos. Unha lingua que é válida para a nosa tradición e para as novas tendencias que acolleemos.

Os obxectivos deste programa son varios:

- Ver o galego como lingua vehicular da música e da cultura hip-hop.
- Coñecer a regueifa (tradición, historia, métrica, ritmo, rima...).
- Coñecer o rap (influencias, ritmo, métrica...).
- Coñecer e valorar as posibilidades da interacción entre a regueifa e o rap (semellanzas, puntos en común das dúas expresións artísticas...).
- Coñecer as relacións entre música e poesía e as posibilidades de traballo en común.
- Como achegar a poesía por medio da música.
- Coñecer as posibilidades didácticas do teatro e a performance.
- Coñecer a cultura hip-hop (historia, raíces, evolución...).

Temos que botar a vista atrás para explicar *Duplo R*. E nese mirar cara a atrás cómpre deternos nos *Obradoiros de regueifas nos centros de ensino*, dirixidos a alumnado de secundaria, que comezan no 2003 (houbo 3 anos que o goberno municipal daquela non os considerou) e que culminan cun certame escolar de regueifas entre alumnado dos centros participantes. Máis de 5000 alumnos/as pasaron por estes obradoiros, e é unha das actividades máis demandadas tanto polos escolares como polo profesorado.

A dinámica destes obradoiros (son dous de 1 hora cunha semana por medio para traballar nas aulas eles) permítelles aos mozos e mozas entrar en contacto e crear as súas propias composicións. Os regueifeiros explican a orixe da regueifa, a rima e ritmo, métrica, estrutura... mediante distintas actividades: xogos de palabras, iniciar versos cunha palabra, rematar con outra...

Na segunda quenda, traballan a improvisación oral co alumnado: a creación de cuartetos, o ritmo do verso, enlazar cuartetos e fan que o alumnado teña que compor as súas regueifas e desafiar aos seus compañeiros e compañeiras nun simulado *combate*. Isto último permite escoller aquelas/aqueles máis áxiles na improvisación cara a preparalas/los para o certame escolar de regueifas.

Estes obradoiros desenvolvéronse no segundo trimestre e ao remataren celébrase o *Certame escolar de regueifas*. Neste certame o alumnado seleccionado dos centros simula un *combate de improvisación oral* por eliminatorias ata quedar as e os mellores. Ao redor de 80 mozos e mozas subiron ao escenario para regueifar mentres os seus compañeiros están a animalos, xurdindo un pique san entre os centros.

Engadimos no certame (como parte doutro eixo do traballo do SNL, o canto de desafío portugués) a improvisación oral do outro lado do Miño. A cultura galego-portuguesa.

Regueifa¹ e rap: desafío improvisado en verso

Regeifa (rural) e rap (urbano) presentan concomitancias aínda que non o parece:

- Proveñen de estratos sociais desfavorecidos.
- Carácter contestatario e de denuncia no relato da realidade cotiá.
- Importancia da palabra e da memoria, do humor e da ironía.
- Baséanse no xogo de réplicas e contrarréplicas.
- Elaborados no e para o momento.

Tradición e modernidade, ritmo e rima; humor e retranscra; ironía e controversia... Queremos achegar os mozos e mozas á poesía oral improvisada e incentivar a súa participación desde as culturas *modernas* nas que están empapados: hip-hop, break, graffiti... en galego desde o galego.

---

1. A regueifa é un molette de pan que noutrora se repartía nas vodas. Cantar a regueifa era unha disputa dialéctica de coplas improvisadas e quen gañaba era quen partía e repartía o molette.

Concerto Duplo R

Nace así o primeiro Concerto Duplo R no 2009. O marco é ben distinto: unha sala de festas coñecida e frecuentada pola mocidade e na tardiña: *o galego nas discotecas!!!*

O concerto prográmase con distintas actuacións: hip-hop, música tradicional, rap, regueifa e rap-regueifa. Os grupos e artistas escollidos para o concerto están, na súa maioría afincados na cidade de Vigo e gozan de recoñecemento por parte dos rapaces e rapazas da cidade. Actúan como axentes de dinamización social, e neste caso de dinamización da lingua galega. Á vez converxen as dúas realidades culturais, a modernidade chegada de fóra das nosas fronteiras e a tradición oral da regueifa, símbolo de identidade do noso facer e xogar coas verbas e o noso sentido do humor e retranca. Tamén ten presenza a lingua portuguesa con grupos punteiros de rap.

A entrada é de balde e só é necesario presentar unha invitación na entrada, invitacións que se distribúen nos puntos xoves, Casa da Xuventude e Servizo de Normalización do Concello, así como nos Centros Cívicos da cidade.

A aceptación por parte das mozas e mozos invítannos a continuar co proxecto e mesmo tentar novas experiencias como foi unir o jazz.

3. AVALIACIÓN

O programa foi articulando novas actividades, e así xorden os *obradoiros Duplo R*, para profesorado e alumnado; un programa específico en Nadal: *Rapeándolle e regueifándolle ao Nadal*.

Pero do que máis orgullosos nos sentimos é de atender unha demanda dos propios mozos e mozas: a creación dun centro onde poder continuar perfeccionando os seus coñecementos e habilidades na improvisación oral. Continuar perfeccionando a súa valía, mais fóra do espazo escolar. A partir de maio comezará a funcionar o *Centro municipal da improvisación oral*, seguindo esa premisa de unir tradición e modernidade.

Semella que sementamos en boa terra e que a semente foi a axeitada. Agardamos que xermole cada mil primaveras máis para garantirmos o futuro da lingua galega.